

Mokinių diskriminacijos apraiškos mokykloje

Klaipėdos universitetas
doc.dr.I.Klanienė

27/02/2011

2009 m. atliktas tyrimas “Galimos diskriminacijos apraiškos bendrojo lavinimo mokykloje”

Tyrimą atliko:

- doc. dr. I. Jonutytė (I.Klanienė - KU)
- prof. dr. L. Rupšienė (KU)
- doc. dr. G. Šmitienė (KU)
- doc. dr. O. Merfeldaitė (MRU)
- doc. dr. V. Indrašienė (MRU)
- asist. Dž. Valeckienė (KU)

„Įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs. Žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu“
(*Lietuvos Respublikos Konstitucijos* 29 straipsnis)

- Diskriminacija yra nevienodas elgesys su žmonėmis, grindžiamas pastarųjų asmeninėmis charakteristikomis, pvz., amžiumi, lytimi, lytine orientacija, etniniu ar fiziniu identitetu.
- Paprastai diskriminacija suvokiama kaip asmeniui nepalankus elgesys, tačiau diskriminacija gali įvykti ir siekiant palankesnių sąlygų tam tikrai grupei

Mokslinėje literatūroje, nagrinėjančioje diskriminacijos raišką visuomenėje, yra išskiriamos šios diskriminacinės elgsenos apraiškos:

- patyčios;
- priekabiavimas;
- lygių teisių ignoravimas;
- išskirtinių sąlygų sudarymas;
- smurtas;

Asmuo ar asmenų grupė bendrojo lavinimo mokykloje gali būti diskriminuojami:

- šalies teisinės bazės;
- vietos savivaldos įstatymų;
- mokyklos administracijos;
- mokytojų (pedagoginio ir nepedagoginio personalo);
- mokinių;
- mokinių tėvų (kitų besimokančiųjų atžvilgiu).

**TYRIMO TIKSLAS – ištirti
mokinių diskriminacijos
apraiškas bendrojo lavinimo
mokykloje**

27/02/2011

- 2009 m. lapkričio ir gruodžio mėnesiais buvo vykdomas tyrimas, kuriame panaudotas apklausos raštu metodas.
- Buvo apklaustos dvi respondentų grupės: mokiniai ir pedagogai. Kiekvienai grupei buvo sudarytas atskiras klausimynas.

Buvo taikyta dvipakopė atranka:
pirmajame etape iš visos bendrojo
lavavimo mokyklų aibės buvo atrinkta
287 mokyklos, o tose mokyklose
kiekvienoje penktoje-dvyliktoje
klasėje apklausta po 2 mokinius

Iš viso buvo apklausti **2064**
penktų-dvyliktų klasių
Lietuvos mokiniai

Mokinio teisės bendrojo lavinimo mokykloje

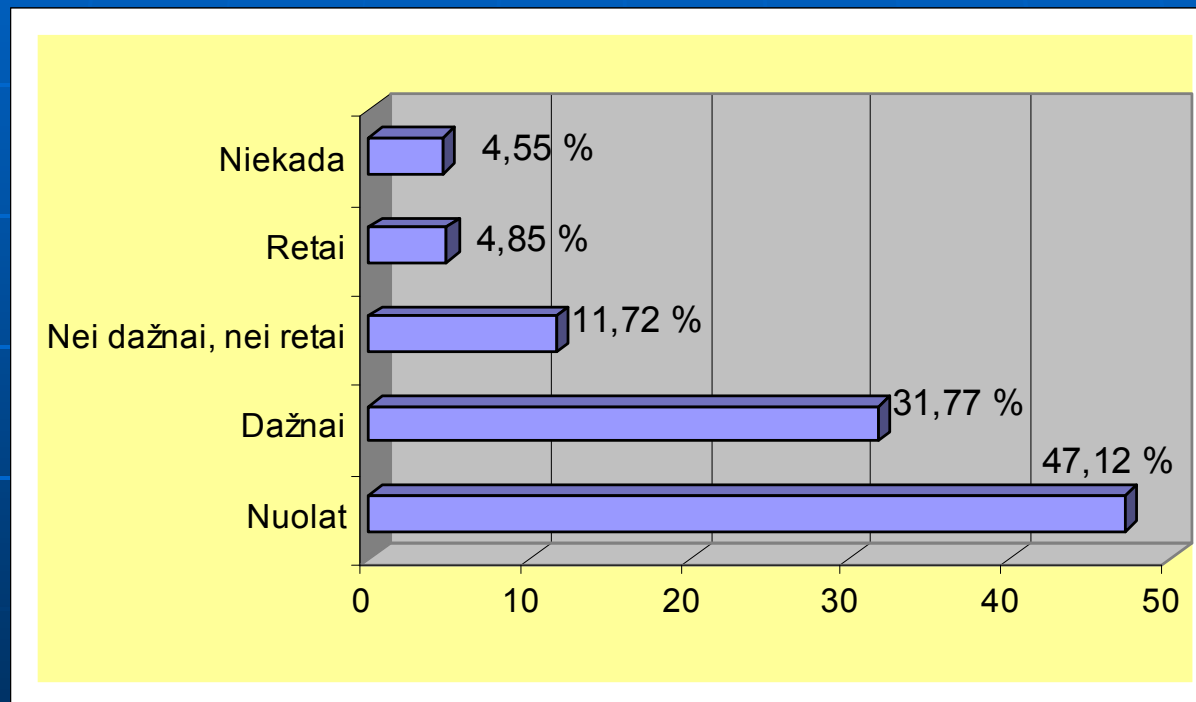
- Teisė gauti kokybiškas švietimo paslaugas mokantis pagal formaliąsias programas;
- Teisė mokytis pagal papildančias ir saviraiškos poreikius tenkinančias programas;
- Teisė į pagalbą (psichologinę, socialinę, specialiąją, sveikatos priežiūrą);

27/02/2011

■ Teisė dalyvauti mokyklos savivaldoje.

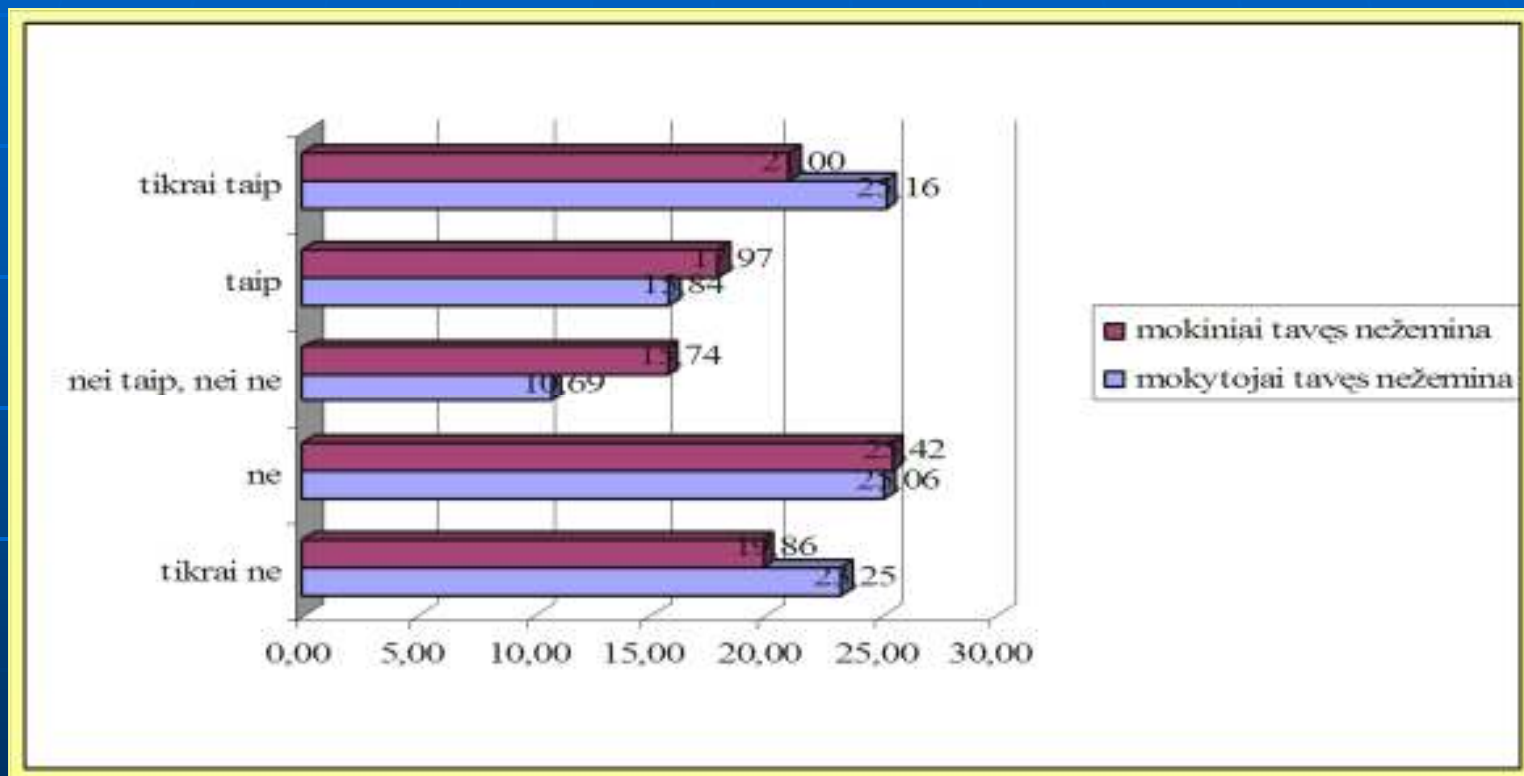
Mokinių saugumas

Mokinių nuomonė apie saugumo jausmą mokykloje, %

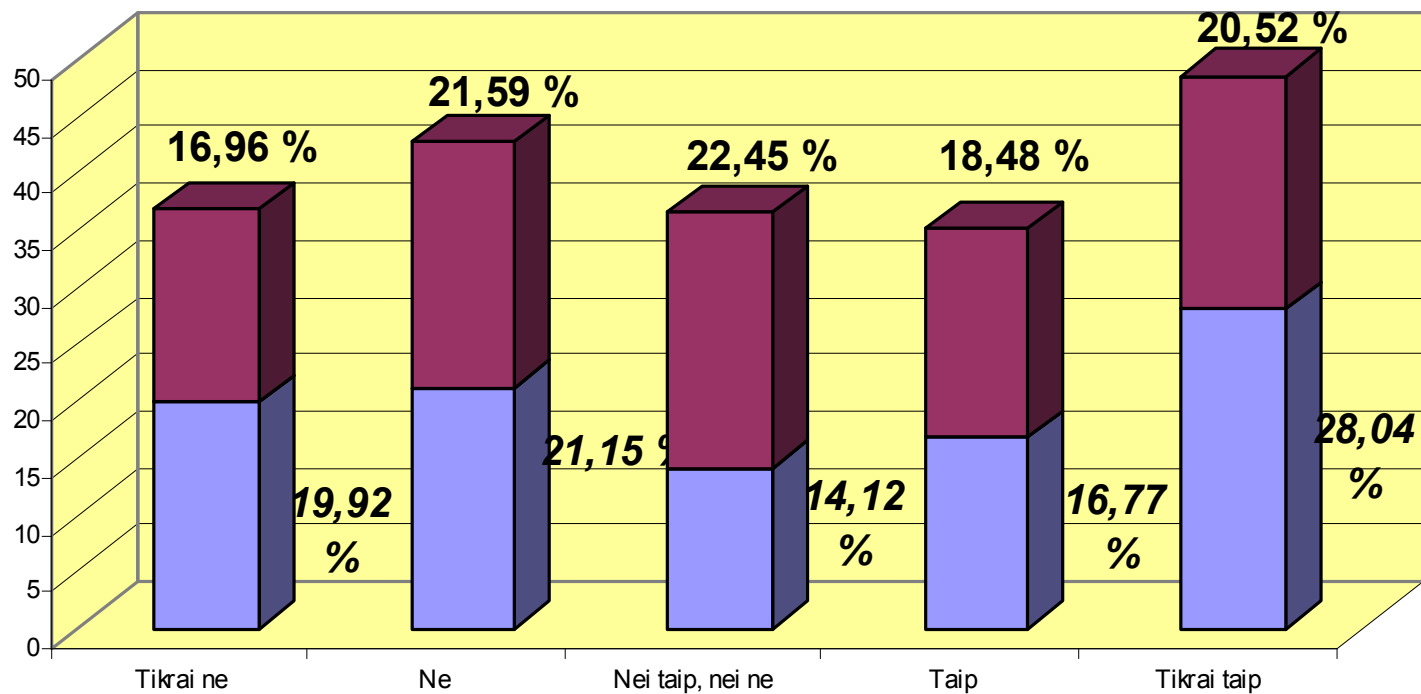
- Apibendrinant galima teigti, jog mokykloje saugūs jaučiasi 8 bei vyresniųjų klasių mokiniai, gyvenantys Lietuvos didmiesčiuose ir rajonų centruose, besimokantys gimnazijose, nesistengiantys išsiskirti savo išvaizda, vienturčiai ar turintys tik vieną brolių/seserį.
- Pažymėtina, kad mokykloje saugesni jaučiasi vaikai, gyvenantys su vienu iš tėvų, nei su abiem, bei kurių tėvai turi aukštąjį išsilavinimą. Nesaugiausi jaučiasi mokiniai iš socialiai remtinų šeimų ar šeimų, kurios negali tinkamai pasirūpinti vaikais (tėvai piktnaudžiauja alkoholiu, atlieka bausmę įkalinimo įstaigoje).

Patiriami pažeminimai iš mokinių ir mokytojų

- Beveik pusė apklaustųjų pažeminimų sulaukia iš pedagogų (48,31 proc.), šiek tiek mažiau tiriamųjų (45,28 proc.) - iš kitų mokinių.
- Galima daryti prielaidą, jog mokykloje mokiniai jaučiasi žeminami tiek mokinių, tiek pedagogų ir šis reiškinys yra gana paplitęs.

Mokinių patiriamos fizinės ir verbalinės patyčios

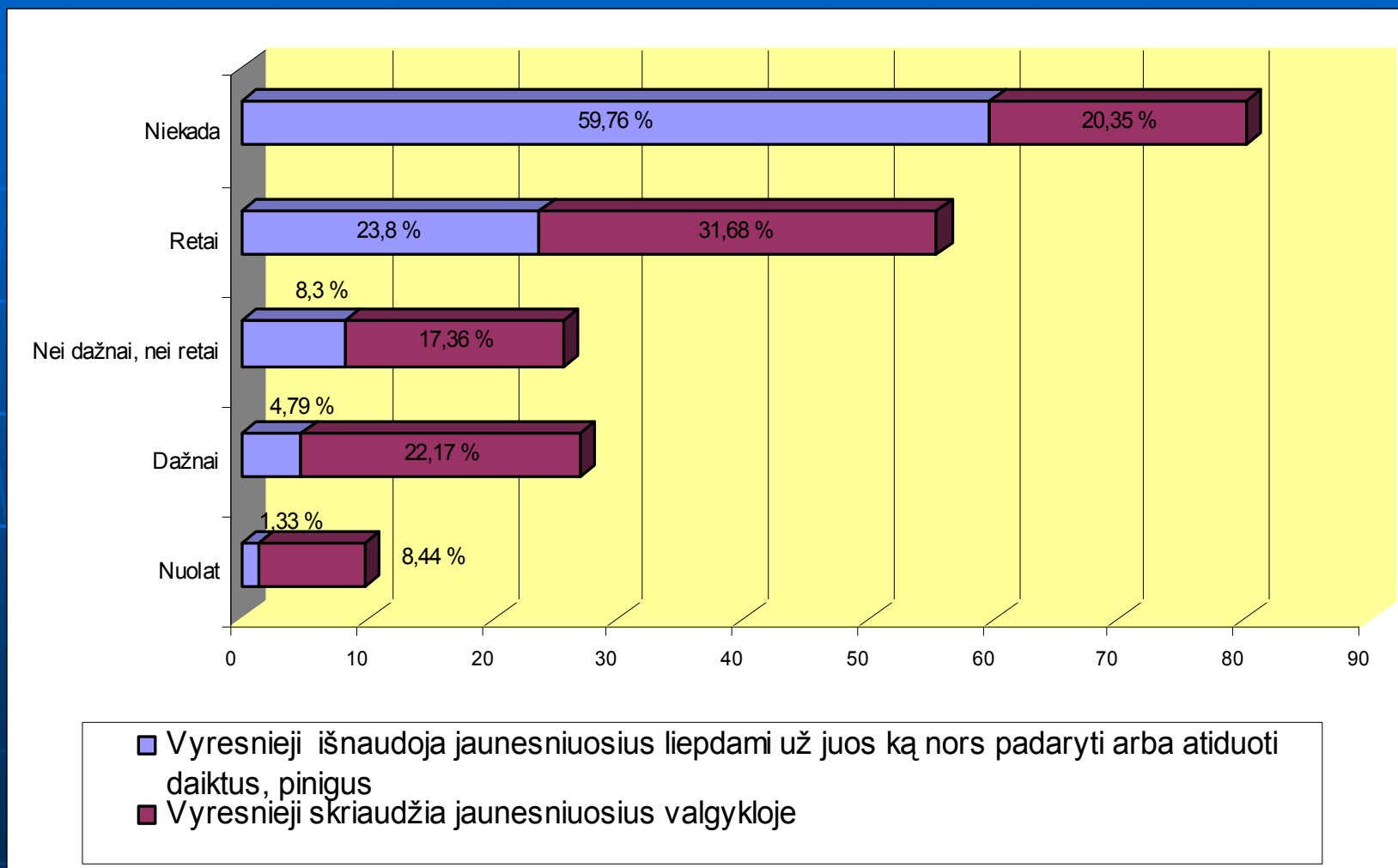
- Mokykloje tavęs nepravardžiuoja, neužgaulioja
- Mokykloje tavęs nestumdo, nemuša

- 41,07 proc. respondentų patyrė fizines patyčias ir 38,55 proc. patyrė žodines patyčias.
- Taigi gana didelis procentas mokinių nesijaučia saugūs mokykloje, tokiu būdu nėra užtikrinama jų teisė mokytis saugioje aplinkoje.

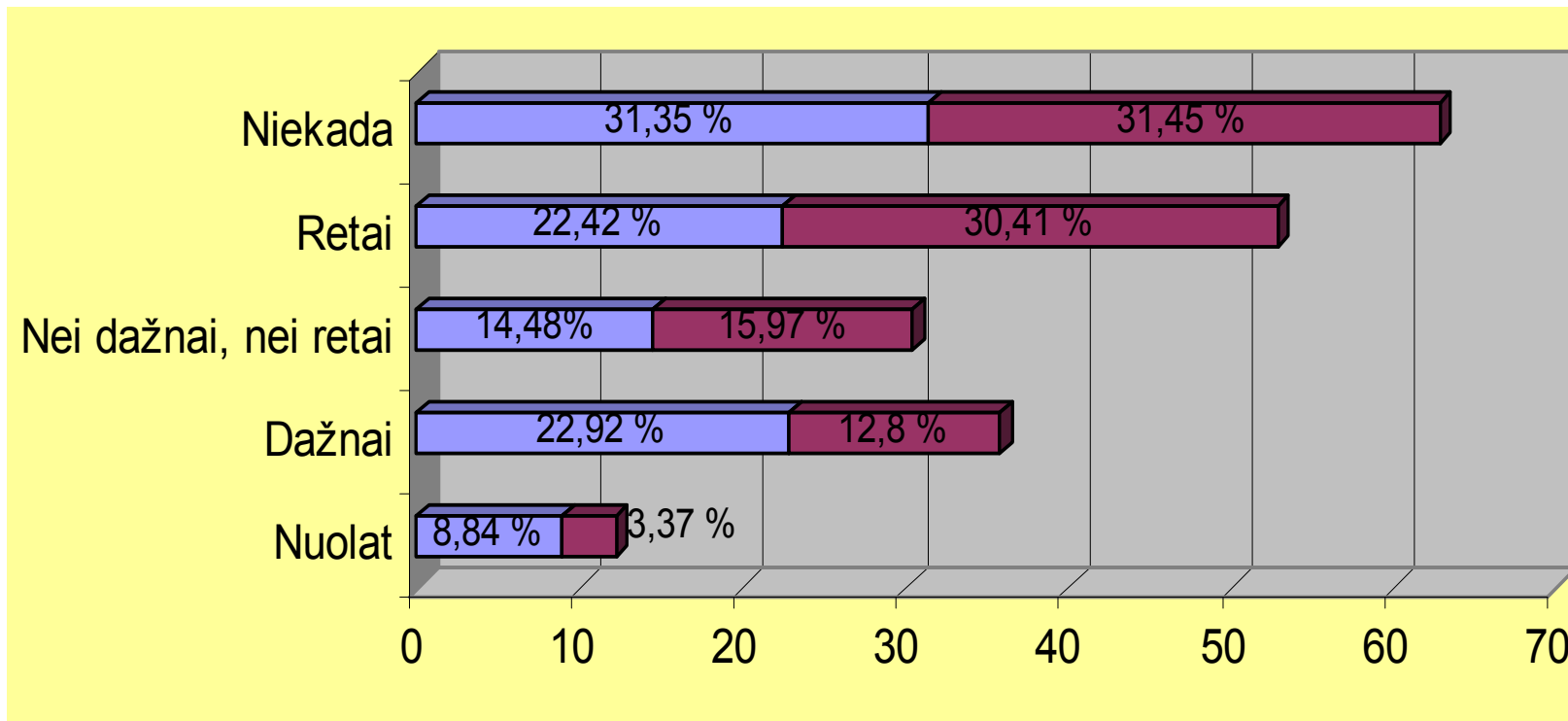
- Socialiai remtinų, daugiavaikių, žemesnį išsilavinimą turinčių šeimų vaikai dažniau nei kiti mokiniai yra diskriminuojami tiek mokinių, tiek mokytojų; jie dažniau patiria tiek fizines, tiek verbalines patyčias mokykloje.
- Miesteliuose, kaimuose gyvenantys ir besimokantys mokiniai dažniau žeminantį elgesį patiria tiek iš mokytojų ($p < 0,01$), tiek iš mokinių ($p < 0,004$). Taigi dažniau jaučiasi žeminami mokytojų ir mokinių miesteliuose ir kaimuose gyvenantys vaikai.

Diskriminacijos dėl amžiaus apraiškos

Galima daryti išvadas, jog mokykloje pastebimos diskriminacijos dėl amžiaus apraiškos: vyresnieji išnaudoja jaunesnius mokinius liepdami atiduoti jiems daiktus, paklusti, ignoruodami jaunesnius mokinius valgyklos eilėje.

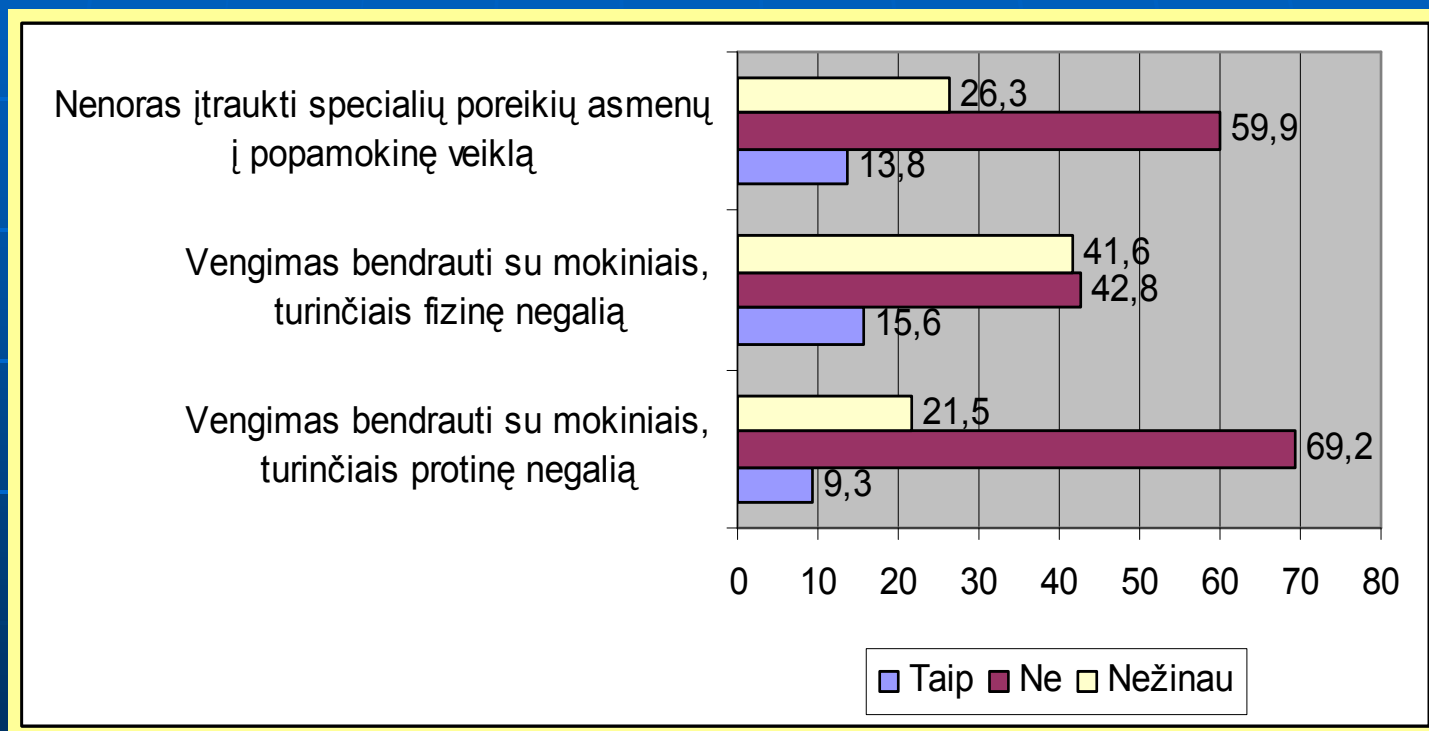
Diskriminacija dėl negalios

- Mokiniai vengia bendrauti su mokiniais, turinčiais psichinę negalią
- Mokiniai vengia bendrauti su mokiniais, turinčiais fizinę negalią

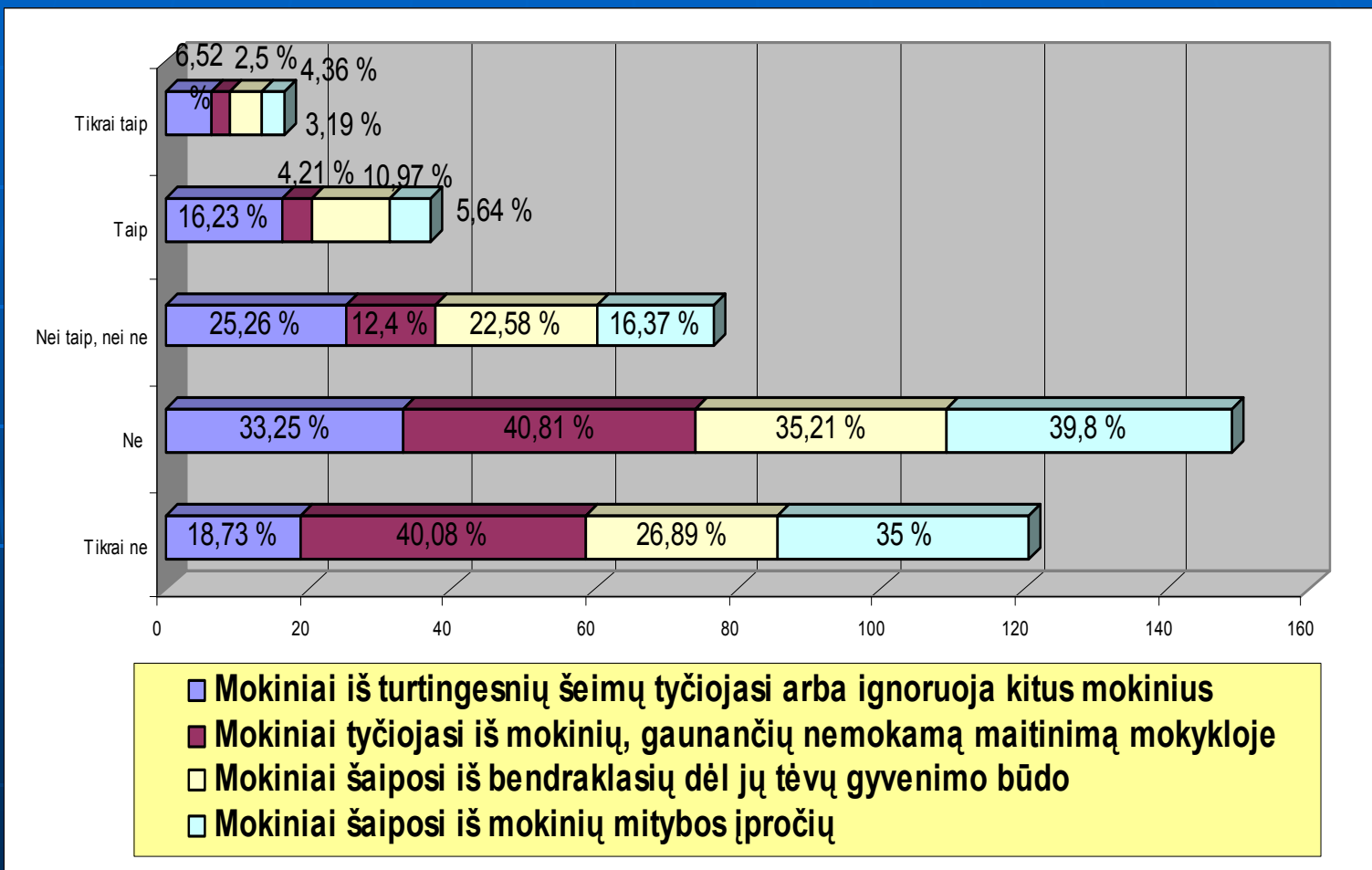
- Kaip parodė tyrimo rezultatai, fizinę negalia turinčius mokinius bendramoksliai vertina palankiau nei psichinę negalia turinčiuosius. Visada ir dažnai vengia bendrauti su psichinę negalia turinčiais žmonėmis beveik trečdalis apklaustųjų (31,76 proc.), tuo tarpu su fizinę negalia turinčiais mokiniais visada arba dažnai vengia bendrauti beveik dvigubai mažiau respondentų, t.y. 16,17 proc.
- Šie duomenys rodo, jog labiausiai diskriminacija mokykloje reiškiasi dėl mokinių turimos psichinės negalios.

Pedagogų nuomonė apie mokinių bendravimą su negalia turinčiais mokiniais klasėje %

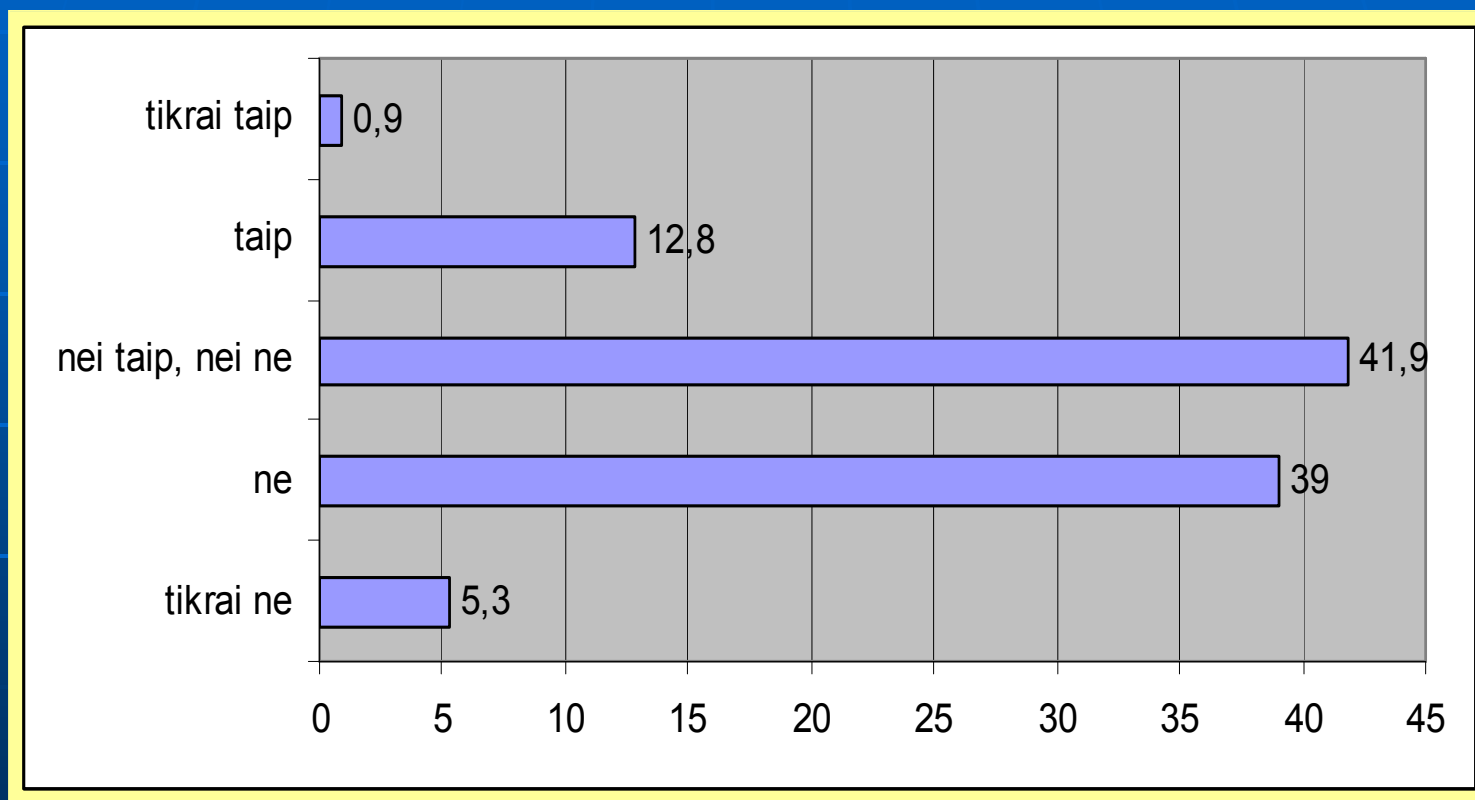
Diskriminacija dėl socialinės padėties

Mokinių grupės, kurios sulaukia pašaipų mokykloje

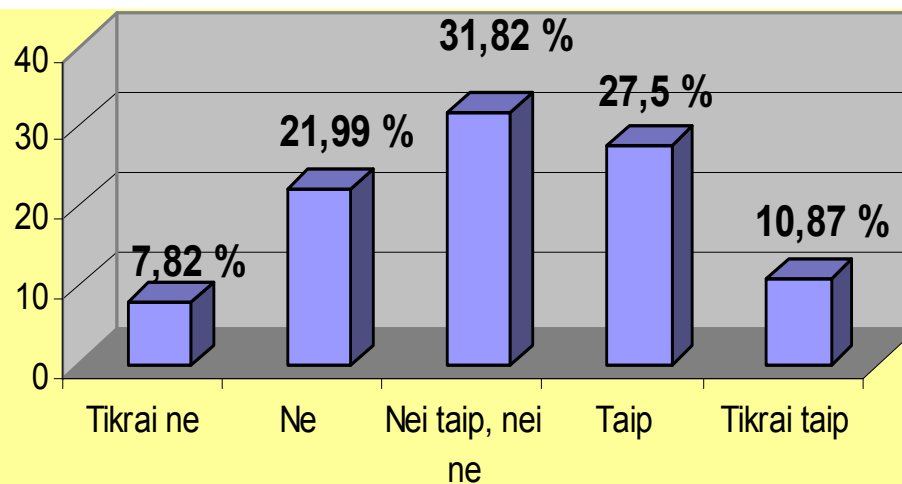

Pedagogų nuomonė, apie tai, ar mokiniai iš turtingesnių šeimų tyčiojasi arba ignoruoja mažiau turtingus mokinius, %

Mokinių patyčios iš kitų mokinių dėl aprangos

Mokiniai linkę tyčiotis iš kitų dėl jų aprangos

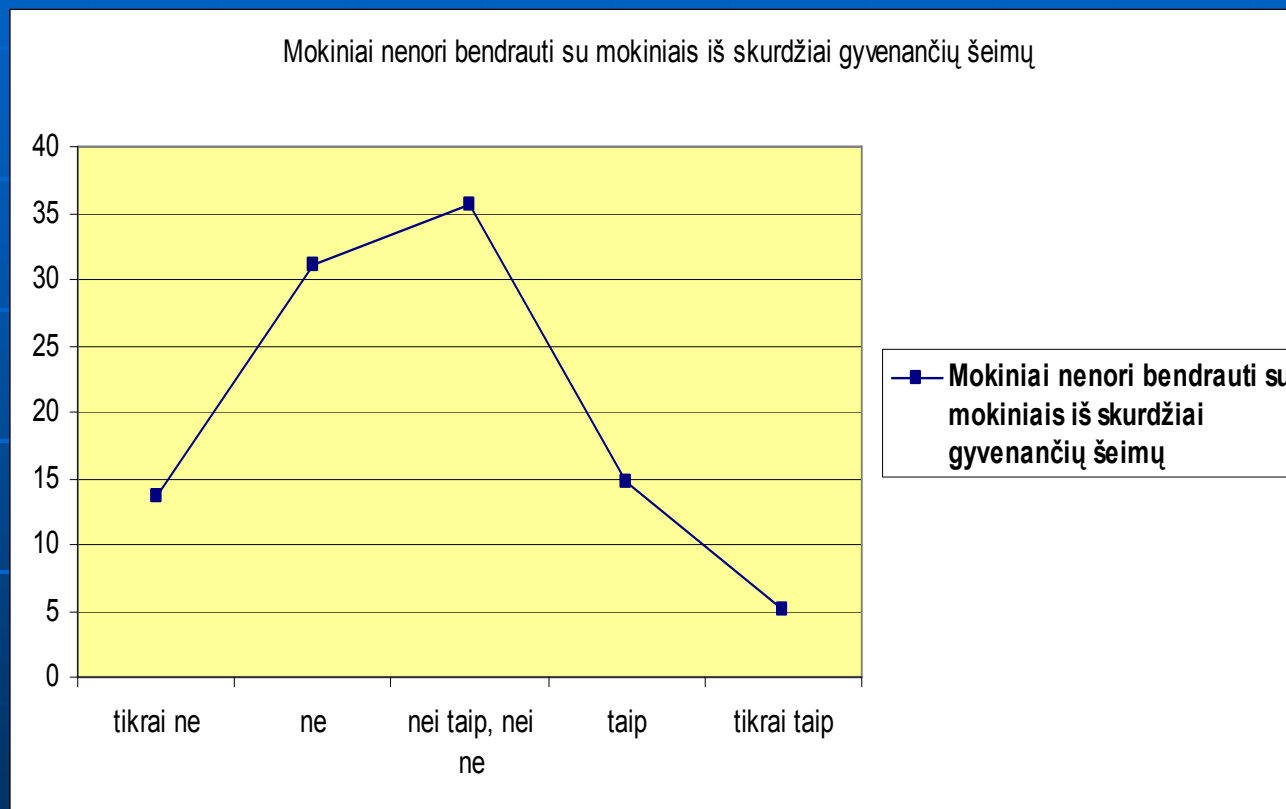

■ Mokiniai linkę tyčiotis iš kitų dėl jų aprangos

38,37 proc. mokinių teigė, jog mokykloje tyčiojama dėl aprangos iš mokinių.

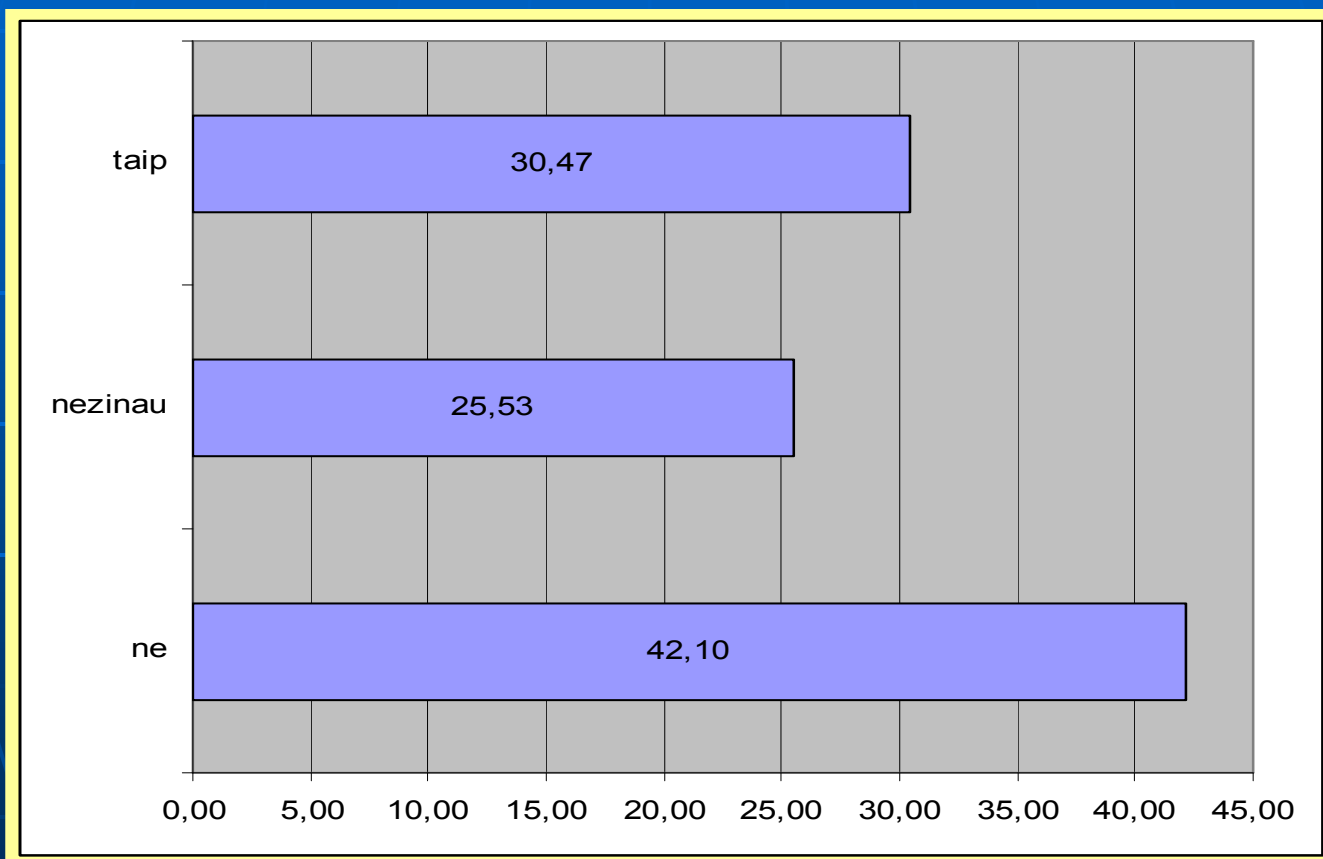
Dažniau nei kitų grupių mokiniai patiria pašaipas dėl aprangos mokiniai, kurių tėvai serga sunkiomis ligomis, turi negalią; dažniau moksleivių patyčias dėl aprangos įžvelgia tie mokiniai, kurie savo šeimos materialinę padėtį įvertino prasčiausiai.

Mokinių nenoras draugauti, viešai bendrauti su mokiniu iš skurdžiai gyvenančių šeimų

- Dalis vaikų (19,67 proc.) pritarė teiginiui, jog klasėje mokiniai nenori draugauti, viešai bendrauti su vaikais iš skurdžiai gyvenančių šeimų.
- Dalis respondentų (35,31 proc.) neišreiškė savo nuomonės, vadinasi, nepastebi šios formos diskriminacijos arba atvirkščiai, nenori kalbėti jiems skaudžia tema.
- Taigi pastebimos diskriminacijos dėl socialinės padėties mokykloje apraiškos bendramoksliams izoliuojant mokinius iš skurdžiai gyvenančių šeimų.

Mokinių nuomonė apie klasės mokinių bendravimą tik su panašios socialinės padėties mokiniais, %

30,47 proc. apklaustųjų pritarė, jog diskriminacija dėl socialinės padėties pastebima mokykloje.

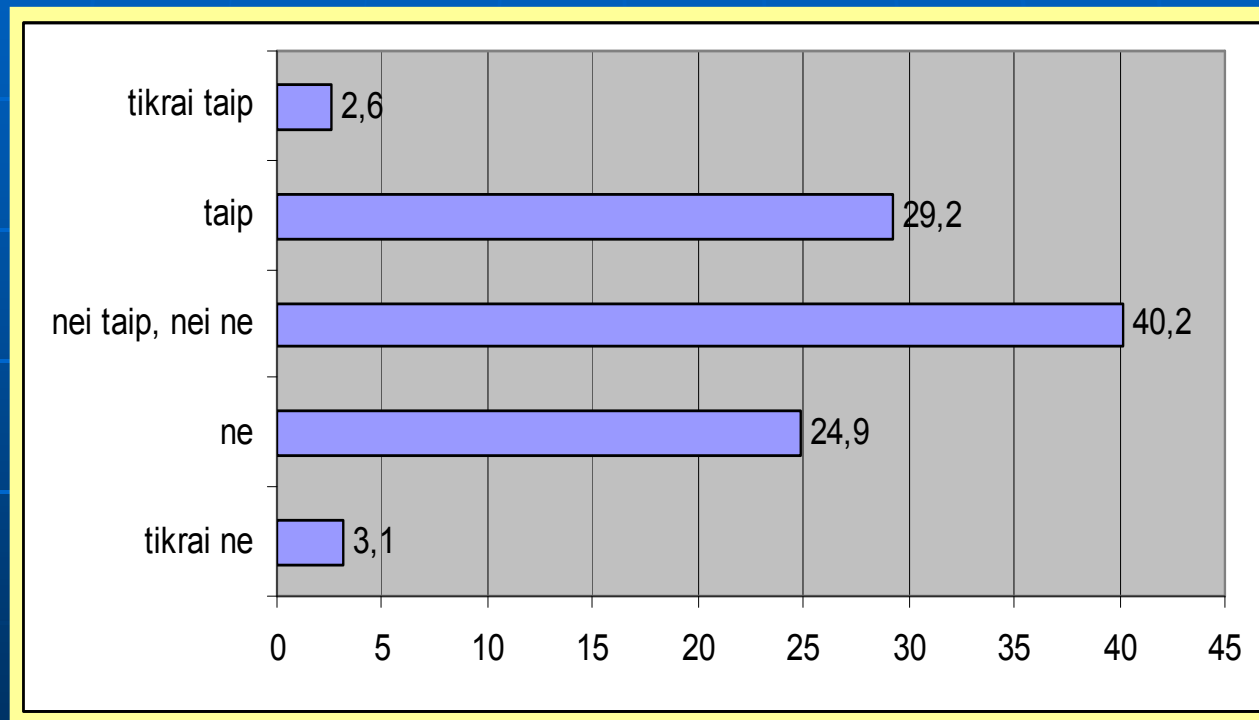
Ši grupė tiriamųjų pritarė teiginiui, jog moksleivių bendravimas mažose grupėse vyksta mokinių socialinės padėties pagrindu.

Taigi mokykloje pastebimos diskriminacijos apraiškos dėl socialinės padėties mokykloje.

- Vertinant skirtingų grupių tiriamųjų atsakymus apie bendravimą tik su panašios socialinės padėties mokiniais, išryškėjo, jog daugiavaikių šeimų vaikai, taip pat mokiniai, kurių tėvai piknaudžiauja narkotikais, labiau linkę manyti nei neturinčių tokių sunkumų šeimoje mokiniai, jog mokykloje vaikai bendrauja su panašios socialinės padėties mokiniais (turtingi su turtingais ir pan.).

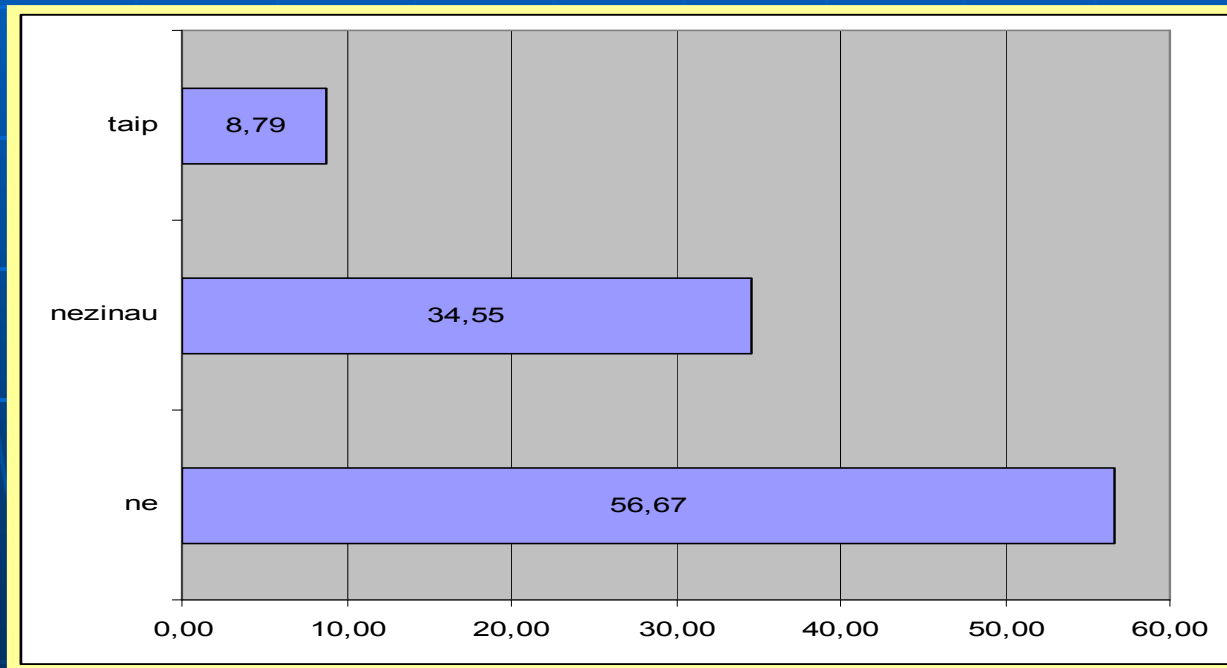

Pedagogų nuomonė apie tai, ar mokiniai dažniausiai klasėje bendrauja
su panašios socialinės padėties mokiniais, %

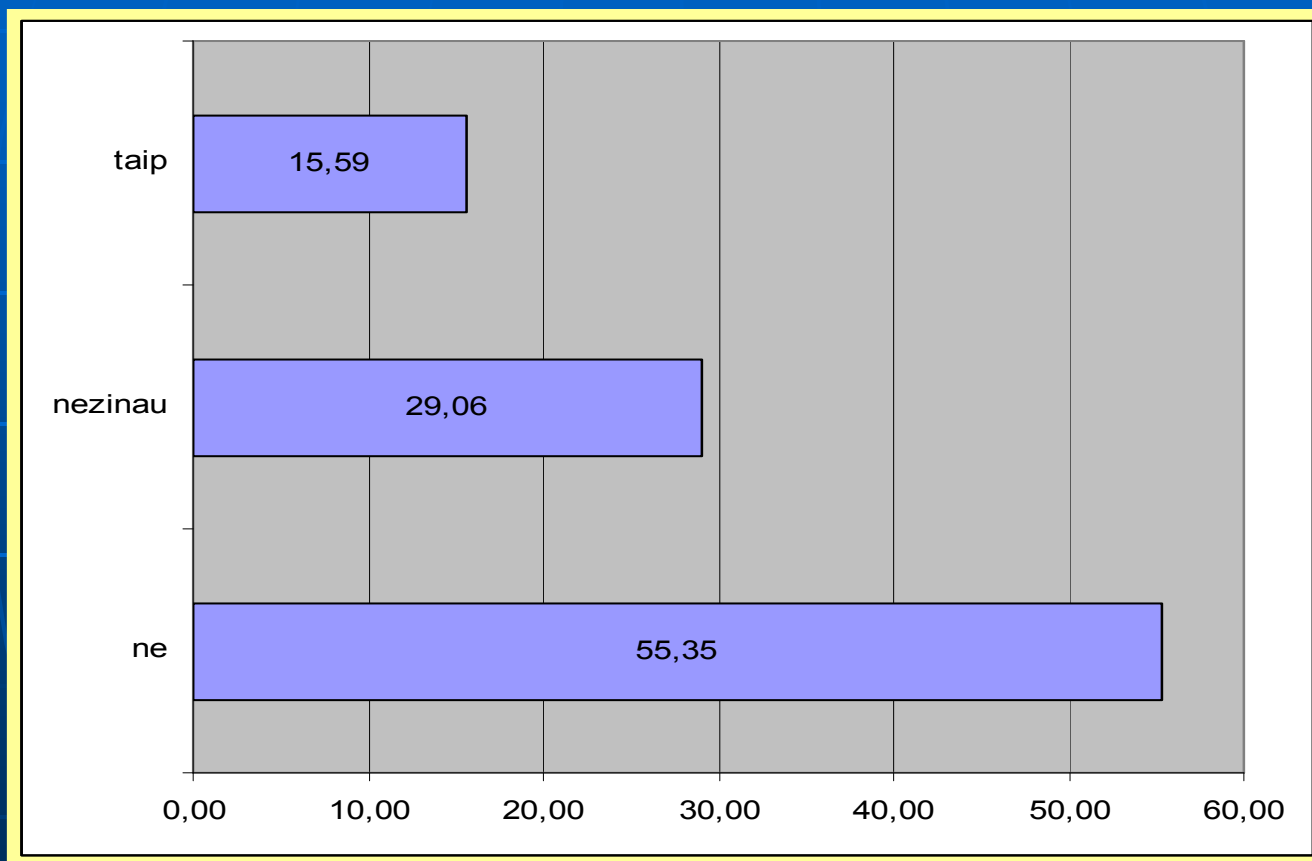

Diskriminacijos dėl tautybės, kalbos, tarmės apraiškos

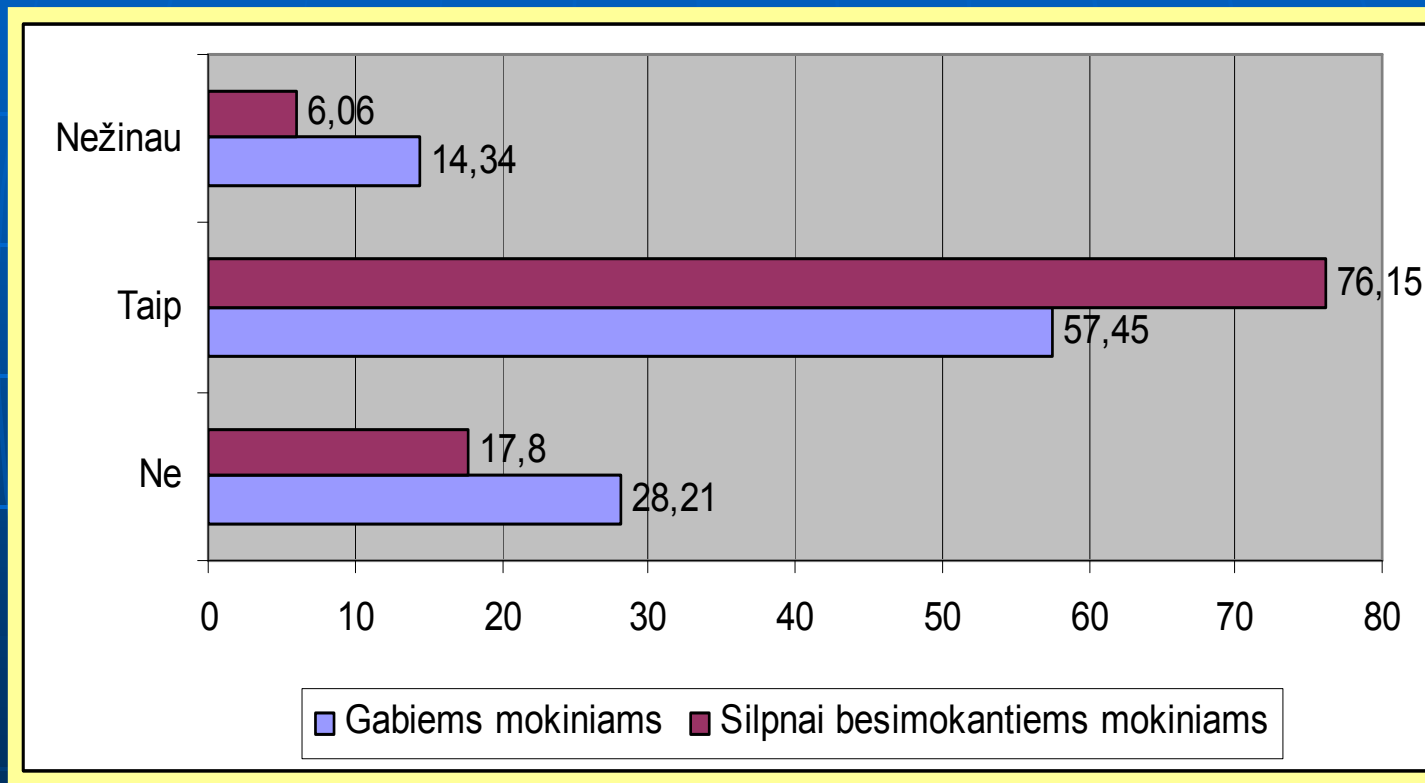
Mokinių nuomonė apie nenorą sėdėti viename suole su mokiniu, kuris yra kitos tautybės, %

Mokinių polinkis pažeminti, pajuokti atstumti bendramokslis dėl to, kad jie kalba tarmiškai, %

Pedagogų nuomonė apie mokykloje sudaromas specialias mokymo sąlygas gabiems ir silpnai besimokantiems mokiniams, %

Diskriminacija tam tikrų mokinių
grupių atžvilgiu sudaro sąlygas
patyčioms mokykloje

Daugumai mokinių mokykla vis
dar nėra vieta, kur mokiniai
galėtų saugiai tyrinėti socialinę
tikrovę

AČIŪ UŽ DĖMESĮ

27/02/2011